

SZAKVÉLEMÉNY

Szőnyi István: Gyermekek (Zsuzsa és Péter), 1931

olaj, fa, 102 × 70 cm

jelezve jobbra lent: Szőnyi I. 1931

Szőnyi István (1894 – 1960) a 20. századi magyar festészet egyik jelentős alkotója. Festőként, grafikusként, tanárként és szakíróként is kiemelkedőt alkotott. Ennek ellenére festészetéről még nem

született olyan komoly monográfia, ami az életmű minden problémáját és kérdését érintette volna. Az egyik ilyen probléma például Szőnyi portréművészete, ami soha nem képezett külön fejezetet a művésztől szóló monográfiákban. Szőnyivel kapcsolatban vagy a neoklasszicista ízlésű mitológiai- és aktkompozíciók, vagy a tájképek, illetve a sokalakos figurális kompozíciók kaptak mindig nagyobb hangsúlyt. Pedig Szőnyi portréfestészetének épp az adja a különös értékét, hogy abban szépen megfigyelhető egyrészt a művész sajátos, fiatal korától markánsan egyedi stílusa, másrészt pedig a műfajból következő konvencionális megoldások.

Szőnyi a háborús éveket katonai szolgálatban töltötte, 1917-1918-ban csupán egy-egy rövid nyári időszakot töltött tényleges alkotással Nagybányán. Első alkalommal a Műcsarnok 1919-20 évi

téli kiállításán mutatkozott be a nyilvánosság előtt. Itt két festményt mutatott be. Az addigi legfontosabb művének tartott, bár még 1917-ben festett *Kettős arckép*et (olaj, vászon, 130 x 92 cm, magántulajdon – 1. sz. kép) és egy közelebbről nem azonosítható *Kompozíció* című művet. Egy évvel később, 1921 februárjában az újonnan alakult Szinyei Társaság éppen e kettős arckép alapján ítélte oda Szőnyinek a Társaság nagydíját. Jól látható tehát, hogy a portré műfaja mennyire meghatározó szerepet játszott az életművében már legkorábbi évektől kezdve is. Szőnyi 1926-ban Zebegénybe költözött, s attól kezdve nemcsak a dunakanyari táj válik festészetének egyik meghatározó

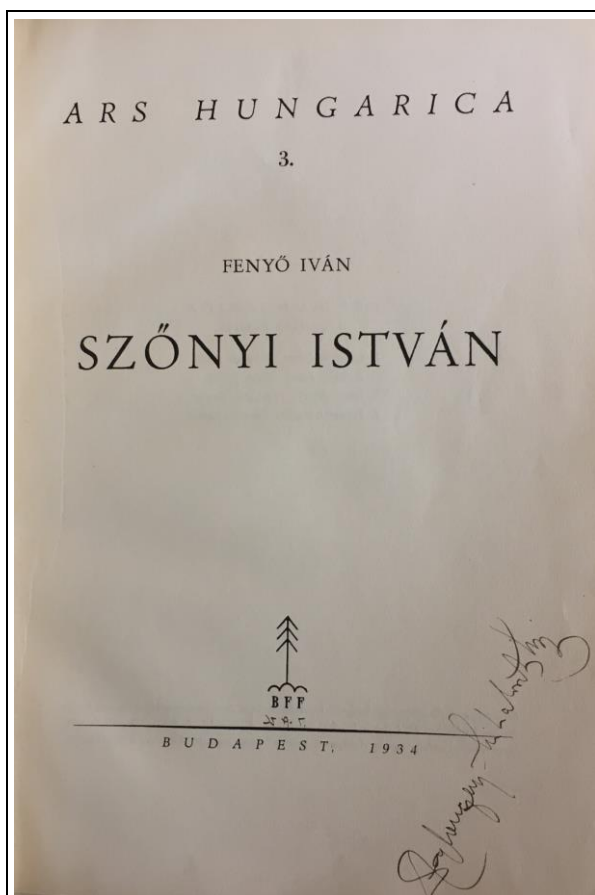
elemévé, hanem a falusi élet világa is. 1929 után, amikor az olajfestés technikáját felcseréli a temperáéval, a festői stílusában is változás áll be. Ekkoriban már a kortársai között is elismert mesternek számított, komoly gyűjtők érdeklődtek alkotásai iránt. Szőnyi is annak a Gresham-társaságnak volt tagja, ahová akkoriban Egry József is tartozott. A Gresham-kör festői nevüket az

általuk gyakran látogatott Gresham kávéházzal kapták, bár ilyen néven ők maguk soha közös kiállításon nem szerepeltek. A művészettörténeti értelemben vett Gresham-kör fogalma már inkább az 1950-es években született meg. Mégis a két világháború közötti magyar művészeti életben létrejött számos művészársaság és iskola közül a szinte ez a csak virtuálisan létező Gresham-kör hatása bizonyult a legmaradandóbbnak. Még a mai műkereskedelemben is a Gresham művészei – különösen Egry József, Bernáth Aurél, vagy Szőnyi István – a legmagasabb értéken jegyzett alkotók között vannak. Bár műkereskedelmi értelemben a Gresham-kör soha nem volt divatban, mégis szinte születése pillanatától, az 1925 körüli évektől kezdve a legmegbízhatóbb és legidőtállóbb művészi minőséget jelentette, még a művészi dogmatizmustól bénított 1950-es években is. Jelentőségét, rangját az is növelte, hogy tagjai közül többen is a művészképzésben, akadémiai professzorként folytatták tevékenységüket, így nemcsak a közönség körében, hanem az újabb művésznemzedékek szemében is a modern magyar művészetnek az 1950-es években erőszakkal megszakított folyamatosságát képviselték. Különösen igaz ez Szőnyi Istvánra, aki 1937-től a Képzőművészeti Főiskola tanára volt, s hatása akár még a mai festőnemzedékek munkáin is tetten érhető.

Ami a jelen festményt illeti, a műről Zsákovics Ferenc tanulmánya közöl számos fontos és lényeges adatot. E szerint *„Szőnyi gyermekeiről, az 1924-ben, illetve 1926-ban született Zsuzsáról és Péterről készített festmények, rajzok és rézkarcok az 1920-as évek közepétől az 1930-as évek közepéig szinte összefüggő sorozatot alkotnak. Ezeken a bensőséges felfogású alkotásokon végig követhetjük nemcsak a [gyermekek] növekedését, a karakteres vonások kifejlődését, hanem a művészi pálya irányváltzásait is. Míg az 1920-as évek középső harmadában született alkotások még őrzik a korábbi időszak plasztikus formálását és monumentalitásra való törekvését, addig Szőnyi átmeneti periódusában, 1929-1932 között készült alkotásain domináns szerepet kapott a kompozíció erőteljes szerkesztettsége, a világosabb színezés és rajzosabb formaadás, amelyet a részletek – a későbbi temperatechnikát idéző – érzékeny festőisége tesz izgalmassá. A kísérletező jellegű alkotásoknak egyik legreprezentatívabb darabja az a teljes alakos kettős portré, amelyet 1931-ben a 7 és 5 esztendő Zsuzsáról és Péterről készített a művész. A szűk kivágatú enteriőrben divatos házi ruhába öltözött, széken ülő leányka és elegánsan kisasztalra könyöklő fiúcska mögött gazdag drapéria zárja a teret”*.

Zsákovics Ferenc írja: *„A Testvérek című kettős portré Szőnyi István festői életművének egyik kiemelkedő kompozíciója, először 1932 tavaszán mutatták be a Tamás Galéria kiállításán. Jelentőségét mutatja, hogy már megalkotása után néhány esztendővel a művész legfontosabb alkotásai között reprodukálták a Fenyő Iván által írt, 1934-ben kiadott első monográfiában [2-3. sz. képek]. A műtárgyjegyzékben tulajdonosként Rados Ernő műkereskedőt tüntették fel, aki már az 1920-as évek elejétől a művész támogatója, műveinek vásárlója és terjesztője volt. A képet szerepeltették az 1936-os Velence Biennálé magyar szekciójában, a hátoldalán látható gazdag*

cédula-anyagot böngészve akkori tulajdonosa a két világháború közötti periódus egyik meghatározó műkereskedője, Fränkel József volt. A képet a művész gyűjteményes kiállításán is bemutatták 1937 őszén a Fränkel Szalonban. A hosszú évtizedekig budapesti magántulajdonban lappangó alkotás az 1980-as években a Qualitas Galériában bukkant fel, ahol jelenlegi tulajdonosai 1987-ben vásárolták meg. A galériában kapott információ szerint a festmény a Fruchter-gyűjteményben volt. Utolsó kiállítási szereplésére 2009-ben a Virág Judit Galériában került sor, ahol a 121 legszebb magyar festmény című tárlaton találkozhatott vele a szakmai- és nagyközönség”.

2. kép – Fenyő Iván könyvének belső címoldala

3. kép – a festmény reprodukciója, 1934

Ami Szőnyi festményeinek az értékét illeti, az elmúlt évtizedek aukciós leütései alapján viszonylag pontosan meghatározható egy a jelen képhez fogható jelentőségű alkotás becsértéke. Tekintettel arra, hogy a vizsgált festmény még Szőnyi István életében is számos hazai és külföldi kiállításon szerepelt, reprodukciója az első Szőnyi-monográfiában is megjelent, s hogy kiváló magyar magángyűjteményeknek volt darabja, a festmény értékét mindenképp a legértékesebb Szőnyi-művekéhez kell viszonyítanunk. A művész egy alkotása már 2003-ban 50 millió forintos leütési árat ért el a Kieselbach Galéria májusi árverésén. S bár mindezidáig ez az eddigi legmagasabb Szőnyi-ár a magyar műkereskedelemben, ezen kívül nagyon sok 10, illetve 20 millió fölötti leütési ár is született

az utóbbi évek árverésein. A fentiek alapján, s figyelembe véve a fentebb felsorolt értéknövelő tényezőket is, a **mű becsértékét 40-45 millió magyar forintban** lehet megjelölni.

Kiállítva:

- *Szőnyi István festőművész és Beck Ö. Fülöp szobrászművész gyűjteményes kiállítása.* Tamás Galéria, 1932. március, kat. sz. 8. (Testvérek)
- *XX. Esposizione Biennale Internazionale d'Arte di Venezia.* Venezia, 1936. 347. kat.sz. 66. (Fratelli)
- *Szőnyi István festőművész gyűjteményes kiállítása.* Fränkel Szalon, Budapest, 1937. október – november, kat. sz. 7. (Gyerekek)
- *Szőnyi István emlékkiállítása.* Qualitas Galéria, Budapest, 1991. katalógus nélkül (Testvérek)
- 68. képaució. Bizományi Áruház Vállalat, Budapest, 1985. december, kat. sz. 223. (Testvérek, Zsuzsa és Péter)
- *121 legszebb magyar festmény.* Virág Judit Galéria, Budapest, 2009. október – november, katalóguson kívül (Testvérek)

Irodalom:

- Fenyő Iván: Szőnyi István. Ars Hungarica 3. Bisztrai Farkas Ferencz kiadása, Budapest, 1934. 22. kép

Budapest, 2020. július 14.

D r . B e l l á k G á b o r
művészettörténész
igazságügyi
festményszakértő
g . b e l l g a @ g m a i l . c o m
0 6 3 0 4 1 2 0 9 3 2